

طالبان همان است که بود ولی جامعه عوض شده است

به قلم [آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

۲۳ دسامبر ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/taliban-remain-same-society-has-changed
العربية (/ar/policy-analysis/hrkt-talban-la-tzal-kma-hy-lkn-almjtm-tghywr/)

Also published in The Insider

درباره نویسنده

[آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشگتنن برای سیاست شرق نزدیک و هموند «بنیاد اروپایی دموکراسی» است. او قبلاً با «شورای آتلانتیک» و «انستیتو پیترسون برای اقتصاد بین‌المللی» و نیز به عنوان تحلیلگر برای یک پیمانکار نظامی آمریکایی در افغانستان کار کرده است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

سال‌ها مشارکت آمریکا کرامت زنان افغانستان و امیدهای آن‌ها را به طرز مشهودی ارتقا داد ولی اکنون رها کردن کامل زنان خطر از دست رفتن بخش بزرگی از این پیشرفت‌ها را به همراه دارد

اوایل این ماه طالبان مقررات جدیدی را اعلام کرد که حقوق زنان را در افغانستان محدودتر از قبل کرد. یکی از محدودیت‌ها [این](https://www.theguardian.com/world/2021/nov/23/afghan-journalists-taliban-rules-restricting-role-women-on-tv) است که زنان دیگر نمی‌توانند در نمایش‌های تلویزیونی ظاهر شوند (<https://www.bbc.com/news/world-asia-59368488>).

همچنین بر اساس مقررات جدید دختران و زنان نمی‌توانند [https://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2021/nov/22/dreams-on-hold-afghan-girls-and-women-are-](https://www.theguardian.com/artanddesign/gallery/2021/nov/22/dreams-on-hold-afghan-girls-and-women-are-desperate-to-get-back-to-class) ([desperate-to-get-back-to-class](https://www.bbc.com/news/world-asia-59029517)) بالاتر از دوره ابتدایی درس بخوانند زنی که سابقاً دانشجوی پزشکی بود به بی‌بی‌سی گفت <https://www.bbc.com/news/world-asia-59029517>: «زندگی حالا زندگی کردن نیست. زنده ماندن و نفس کشیدن است بدون هیچ هدفی».

از همان لحظه‌ای که طالبان کنترل افغانستان را در ماه آگوست به دست گرفت روشن بود که این گروه به همان اندازه دهه ۱۹۹۰ نسبت به زنان بی‌رحم و وحشی است. در آن دوره هم زنان به شکلی نامتوازن قربانی اصلی حمله آن‌ها به افغانستان (<https://www.state.gov/g/drl/rls/6185.htm>) بودند. در واقع این بار یکی از اولین اقدامات رسمی طالبان ایجاد وزارت مخوف موسوم به وزارت امر به معروف و نهی از منکر ([https://www.hrw.org/news/2021/09/29/afghan-women-frightening-return-vice-and-](https://www.hrw.org/news/2021/09/29/afghan-women-frightening-return-vice-and-virtue)) ([virtue](https://www.hrw.org/news/2021/09/29/afghan-women-frightening-return-vice-and-virtue)) در محل وزارت امور زنان بود.

ولی هرچند طالبان تغییر نکرده جامعه افغانستان تغییر کرده است. طی دو دهه حضور آمریکا در افغانستان یک دگرگونی درونی واقعی در جهت به رسمیت شناختن حقوق زنان اتفاق افتاده است. ولی حالا که کشور با کنترل طالبان دست و پنجه نرم می‌کند پیامد آن برای زنان افغانستان و به طور کلی جامعه افغانستان چیست

برای پاسخ به این پرسش‌ها ابتدا ضروری است که بدانیم چه تغییری در بیست سال گذشته رخ داده است هم پیشرفت‌های آن دوره و هم کاستی‌های آن یکی از آمارهایی که بارها درباره افغانستان ذکر شده این است که پیش از کنترل طالبان بر افغانستان در آگوست امسال درصد زنان (<https://www.brookings.edu/essay/the-fate-of-womens-rights-in-afghanistan>) مجلس این کشور از زنان کنگره آمریکا بیشتر بود البته داده‌های زیاد دیگری هم هستند قانون اساسی سال ۲۰۰۴)

(https://www.constituteproject.org/constitution/Afghanistan_2004.pdf?lang=en) افغانستان حقوق برابر را برای مردان و زنان محترم شمرد و در دسامبر ۲۰۰۹ قانون افغانستان برای اولین بار در تاریخ این کشور خشونت علیه زنان را جرم شناخت (<https://www.refworld.org/pdfid/5486d1a34.pdf>). طی دو دهه گذشته میلیون‌ها زن افغانستانی مشاغل را در بخش‌های امنیتی دادگستری و دیگر بخش‌های جامعه به عهده گرفتند در حالی که دختران به مدرسه می‌رفتند وارد مسابقات ورزشی شدند به مراقبت‌های بهداشتی حیاتی دسترسی بیشتری پیدا کردند و نرخ مرگ و میر نوزدان شدیدا

(<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/24/afghan-babies-have-been-dying-in-huge-numbers-for-decades-now-something-is-changing/>) کاهش یافت در نظر بگیرد که در زمان اخراج طالبان در سال ۲۰۰۱ هیچ دختری در مدرسه نبود و دو دهه بعد بیش از ۳.۵ میلیون (<https://www.etilaatroz.com/73948/how-womens-participation-in-government-sectors/>) نفر در کلاس‌های آموزشی ثبت نام کرده بودند مطابق یک گزارش اخیر یونسکو (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378911>) به رغم کمبودهای آشکار در مسیر آموزش «به طور نسبی روند پیشرفت [افغانستان] سریعتر از بیشتر کشورهای دیگر در ناحیه جنوب آسیا بوده است».

ولی گرچه ارقام تعیین‌کننده است اما کل ماجرا را روایت نمی‌کند در واقع ارقام حتی می‌تواند ماجرا را پیچیده‌تر کند قوانین هم ممکن است روی کاغذ خوب به نظر برسند ولی معلوم شود که اجرای آن‌ها اگر غیرممکن نباشد بسیار دشوار است در مورد تغییر اجتماعی واقعی همیشه فقط اعداد تعیین‌کننده نیستند آندری ساخاروف جایی درباره مبارزه مخالفان شوروی نوشت (http://www.sakharov-archive.ru/Raboty/Rabot_38.html): «مسئله آمار و ارقام نیست بلکه یک عامل ناملموس است: شکستن مانع روانی سکوت». نکته کلیدی او در بحث درباره حقوق زنان در افغانستان و نیز تغییرات فرهنگی صدق پیدا می‌کند

عواملی که به کمیت در نمی‌آید در کنار ارقام و کمیت‌ها نشان می‌دهد که تغییر در افغانستان واقعی بوده است بعد از سقوط طالبان زنان نقش کاملی در بازسازی کشور به عهده گرفتند و صرفا نمادی برای مهندسی مثبت آمار نبودند مثلا دکتر سیماسمار (<https://www.jfklibrary.org/events-and-awards/profile-in-courage-award/award-recipients/sima-samar-2004>) فعال سرشناس حقوق بشر به معاونت رئیس دولت موقت و وزیر امور زنان منصوب شد بهار جلالی مورخی که اولین برنامه مطالعات جنسیتی را در دانشگاه آمریکایی افغانستان پایه‌گذاری کرد به واشنگتن پست گفت (<https://www.washingtonpost.com/world/2021/09/24/afghanistan-ministry-women-affairs-rights-taliban/>) که به رغم مشکلات بسیار جلوی پیشرفت حقوق زنان در دهه اول بعد از اخراج طالبان «واقعا شاهد ظهور زنان کارآمد بودید طبقه‌ای از زنان که ... می‌دانستند چطور با جامعه جهانی صحبت کنند و کسانی که نیازهای افغانستان را می‌شناختند».

من در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۰ به عنوان تحلیلگر در افغانستان با یک پیمانکار نظامی آمریکا کار می‌کردم در سال‌های بعد از آن با افغان‌ها ارتباط داشتم طی اقامتم در افغانستان یکی از به یاد ماندنی‌ترین تجربیات

(<https://www.foxnews.com/opinion/afghanistans-women-face-a-dangerous-and-uncertain-future>) من دیدارم از مدرسه‌ای دخترانه در کابل بود که طالبان آن را با خاک یکسان کرده بود اما به دست آیساف (نیروهای بین المللی کمک به امنیت) تماما از نو ساخته شد مدیر مدرسه که او هم یک زن بود آن زمان به من گفت که این دختران شور آموختن دارند و از آمدن به مدرسه لذت می‌برند دختران دانش‌آموز افغانستان که در کانتینرهای کوچک و شلوغ جمع می‌شدند به رغم حرارت سوزان ازدحام بیش از حد و خیل مگس‌ها اطراف توالی عمومی باز هم لبخند می‌زدند و مشتاق یادگیری بودند آمارها نمی‌تواند بیان کند دخترانی که من دیدم چه چهره‌های تابناکی داشتند

در افغانستان که بودم همچنین با تعدادی از دخترانی که وارد نیروی کار شده بودند و مدرسه رفتند ملاقات کردم در آن زمان نه فقط نام‌نویسی برای آموزش که تقاضا برای آموزش رو به افزایش بود من همچنین با مردان افغانستانی ملاقات کردم که می‌خواستند حقوق زنان تامین شود و به موفقیت همسران و خواهران‌شان افتخار می‌کردند حالا که به گزارش‌های مربوط به محدودکردن حقوق زنان از سوی طالبان نگاه می‌کنم دوباره به آن تجربه‌ها فکر می‌کنم به آشنایی با نسل جدیدی که برای آینده‌ای بهتر کار می‌کرد و این باعث می‌شود گزارش‌های جاری درباره افغانستان حتی دردناک‌تر شود

اما اگر بگویم افغانستان در مورد حقوق زنان گام بلندی برداشته بود کوتاهی در بیان حقیقت است با وجود بهبودها زنان کماکان با آزار و سوءرفتار مواجه بودند از جمله خشونت‌هایی که عاملانش بدون مجازات می‌ماندند اصلاحات به‌ویژه در بخش‌های روستایی

کشور کند بود در واقع شکاف بین مناطق شهری و روستایی زیاد بود به علاوه فساد سراسری در کشور مسئله را بدتر می‌کرد

درباره این‌که چرا این مسائل کماکان گریبانگیر افغانستان است حرف‌های زیادی می‌توان گفت ولی طی دوره اقامت من در این کشور زنانی که من ملاقات کردم بیشتر نگران بحث جاری آن موقع درباره توافق صلح با طالبان بودند چون می‌ترسیدند [چنین توافقی] حقوق زنان را به خطر بیندازد و شاید مسئله کلیدی در همین جاست بعد از تقریباً دهه اول بهبودهای سریع برای زنان طالبان دوباره در قالب یک نیروی شورشی خشونت‌طلب ظاهر شد ناامنی ناشی از آن و تلاش‌هایی که برای صلح با آنان می‌شد پیشرفت را با مشکل روبه‌رو کرد همان‌طور که مریم صافی مدیر اجرایی سازمان پژوهش سیاست‌گذاری و مطالعات توسعه (DROPS)

مضمونی همه‌شمول محسوب می‌شد مرتب به خاطر دو عامل بنیادی تضعیف می‌شد: شورش طالبان و رویکرد اتخاذ شده برای مبارزه با طالبان. حذف زنان از شرکت در روند صلح به شیوه‌ای معنادار مسئله‌ای کلیدی است که مریم صافی روی آن دست می‌گذارد

اما با وجود این ناکامی‌ها با نگاهی به چشم انداز دو دهه گذشته افغانستان در آن دوره وضع بهتری داشت تا امروز که تحت سلطه طالبان است و دستاوردهای آن دو دهه در هیچ جا به اندازه حوزه حقوق زنان مشهود نیست مردم افغانستان خودشان این موضوع را همواره تکرار می‌کنند یک پژوهش موردی اخیر که فعالیت اقتصادی زنان کارآفرین افغانستان را کاوش کرده است به این نتیجه رسیده که برخی بخش‌های جامعه افغانستان نسبت به زنان کارآفرین پذیرا تر هستند بتول هاشمی نویسنده این پژوهش که بنیان‌گذار و مدیر

اجرایی «موسسه توانبخشی و توسعه حداکثری» است نتیجه‌گیری می‌کند: [https://dropsafghanistan.org/wp-](https://dropsafghanistan.org/wp-content/uploads/2020/12/Final-Journal-Ready-for-Publication.pdf) زن خانواده فرصت‌سازی می‌کنند و مردم در مقایسه با سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۵ کم‌کم به مشارکت موثر زنان در فعالیت‌های اقتصادی اعتماد پیدا کرده‌اند»

تغییرات در جامعه افغانستان شاید به‌ویژه بازتاب این واقعیت بوده که بسیاری از مردم تمایلی به قبول محدودیت‌های طالبان ندارند از وقتی طالبان قدرت را به دست گرفت اعتراضات زنان علیه طالبان در سراسر افغانستان شروع شد در یکی از این اعتراضات بر روی یکی از پلاکاردهای فعالان زن نوشته شده بود: «چرا جهان نابودی ما را در سکوت تماشا می‌کند» [https://www.france24.com/en/live-](https://www.france24.com/en/live-news/20211026-women-protest-the-world-s-silence-over-crisis-in-afghanistan) یک مرد مسلح طالبان ایستاد آن هم در حالی که طالب اسلحه‌اش را به سمت سینه زن نشانه رفته بود در ویدیوی دیگری زنی بی‌باکانه پیش روی گسترده‌ای هم‌رسانی شد دختری افغان از طالبان می‌پرسد شما کی هستید که حقوق زنان را بگیرید «من از نسل جدید هستم می‌خواهم مدرسه بروم»

علاوه بر این ظاهراً فشار محلی هم تاحدی تاثیر داشته است در شهر هرات مدارس کلاس‌های هفتم تا دوازدهم دبیرستان بعد از آنکه طالبان دختران این رده سنی را از مدرسه رفتن منع کرد بازگشایی شدند یکی از اهالی محلی می‌گفت نه فقط دو دخترش از برگشتن‌شان به مدرسه بسیار خوشحال اند که خود او هم خوشحال است او گفت [https://apnews.com/article/afghanistan-](https://apnews.com/article/afghanistan-taliban-1646c35931083c3d25edfae3d2628dbd) «من ده برابر بیشتر از دخترانم زجر می‌کشیدم وقتی نمی‌توانستند مدرسه بروند» یکی دیگر از اهالی گفت <https://apnews.com/article/afghanistan-taliban-1646c35931083c3d25edfae3d2628dbd> : «ای کاش همه دختران بتوانند درس بخوانند و باسواد شوند تا در کنار مردان به این ملت خدمت کنند» تقاضا برای آموزش کماکان سیر صعودی خواهد داشت در حالی که بسیاری از زنان خود را بخشی از یک «نسل جدید» می‌بینند که حق شکل‌دادن به سرنوشت خود را دارند

مفسران غربی و مقامات دولتی مرتب می‌گویند آمریکا در افغانستان شکست خورده ولی دشوار می‌توان انکار کرد که عملیات «آزادی پایدار» به رهبری آمریکا و فعالیت‌های بعدی آمریکا دست کم تا حدی به هدف خود برای ارتقای کرامت زنان افغانستان [https://2001-](https://2001.state.gov/p/sca/rls/rm/6816.htm) گذشته برای پیشبرد حقوق زنان افغانستان اول از سوی شاه امان‌الله خان و سال‌ها بعد از سوی اتحاد شوروی <https://www.washingtonpost.com/business/the-up-and-down-history-of-afghan-womens->

افغانستان به عنوان «گورستان امپراتوری‌ها» که در برابر همه بیگانگان مقاومت می‌کند کلیشه‌ای معمول باشد اما افغان‌ها امروز خروج آمریکا را محکوم می‌کنند <https://www.nytimes.com/2021/08/25/opinion/afghanistan-taliban-army.html> نه حضور آن را یک زن معترض در کابل گفت <https://www.washingtonpost.com/world/2021/09/12/afghanistan-protests-taliban/> : «من اول در قرآن با حقوق زن آشنا شدم ولی وقتی آمریکا اینجا بود ما بیشتر درباره حقوق مان در جامعه یاد گرفتیم درباره اعتراض و قدرت بلندکردن صداها مان»

واقعیت این است که آمریکا با وعده دنیایی بهتر به افغانستان آمد و این وعده‌ای ملموس برای مردم محلی بود به‌هرحال افغان‌ها در دهه ۱۹۹۰ در برابر طالبان مقاومت کرده بودند برای بسیاری از مردم طالبان یک نیروی اشغالگر خارجی بود که گویی از غیب سر بر آورد (در واقع حمایت سازمان اطلاعات نظامی پاکستان آی‌اس‌آی بود که این جنبش را توانمند ساخت). از این گذشته در آن زمان طالبان هرگز نتوانست دره پنجشیر (<https://indianexpress.com/article/research/why-panjshir-valley-stood-strong-for-decades-and-how-it-has-fallen-now-7517281>) را که ائتلاف شمال (<https://www.cnn.com/2021/08/23/asia/panjshir-valley-afghanistan-northern-alliance-explainer-intl/index.html>) به‌خوبی از آن محافظت می‌کرد تصرف کند.

اما در آن زمان افغانستان به اندازه این بیست سال گذشته با دنیای غرب ارتباط نداشت و در این دوره است که پیشرفت در زمینه حقوق زنان بیشتر بوده است و حالا که این در باز شده است آمریکا به‌طرز شرم‌آوری خود را از پذیرش مسئولیت بیشتر معاف کرده است طرفه آنکه در دهه ۱۹۹۰ دره پنجشیر تا حدی به خاطر وجود حمایت خارجی عمدتاً از آسیای میانه و هند حفظ شد دنیا چه بسا نظاره‌گر افغانستان است ولی روشن نیست که افغانستان امروز به رغم التماس‌ها برای کمک

حمایتی از غرب دریافت خواهد کرد در عین حال این بار طالبان درست به سراغ دره پنجشیر (<https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/08/18/mujahideen-resistance-taliban-ahmad-massoud/>) چه حمایتی از غرب دریافت خواهد کرد در عین حال این بار طالبان درست به سراغ دره پنجشیر (<https://www.nytimes.com/2021/09/06/world/asia/afghanistan-panjshir-taliban-resistance.html>) رفت تا از احتمال ظهور ائتلاف شمال به صورت نیروی اپوزیسیون نیرومند و سازمان‌یافته‌ای که در دهه ۱۹۹۰ بود جلوگیری کند.

اگر کوره امیدی باشد این است که جامعه افغانستان کماکان به مقاومت در برابر طالبان ادامه دهد مردم افغانستان که طی بیست سال گذشته درجه‌ای از آزادی را تجربه کرده‌اند نمی‌خواهند آن را از دست بدهند برای پیش‌بینی خیلی زود است ولی این احتمال هست که تلاش‌های طالبان برای اجرای اقدامات بی‌رحمانه گذشته دقیقاً نتیجه عکس به بار آورد چون جامعه افغانستان حس می‌کند قدرت مقابله با افراط‌گرایی طالبان را دارد با این اوصاف افغانستان و خصوصاً زنان به هر حال با آینده‌ای خطرناک و خشونت‌بار روبه‌رو هستند

افغانستان ممکن است دوباره درگیر جنگ داخلی شود و به مأمونی برای تروریست‌ها بدل شود که مستقیماً بر غرب و منافع غرب تأثیر داشته باشد مثلاً در قالب حملات تروریستی که اگر در داخل کشورهای غربی هم نباشد در خاورمیانه یا شاخ آفریقا رخ دهد ولی چقدر تامل‌برانگیز است که وقتی آمریکا شکست را انتخاب کرد افغان‌ها حس می‌کنند این وظیفه خودشان است که برای پیروزی تلاش کنند

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشنگتن و نویسنده کتاب جدید «جنگ پوتین در سوریه: سیاست خارجی روسیه و هزینه غیبت

آمریکا (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/putins-war-syria-russian-foreign-policy-and-price-america-absence>)

است این مقاله ابتدا در وبسایت اینسایدر (<https://theins.ru/en/opinion/anna-borshchenskaya/246753>) منتشر شده است

است

RECOMMENDED

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

BRIEF ANALYSIS

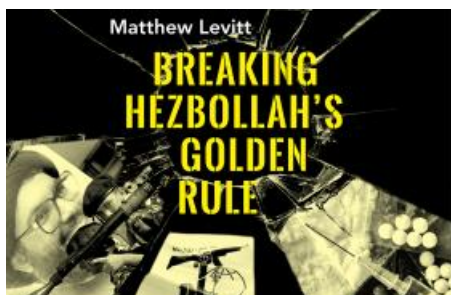
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/dmkrasy-w-aslah/\)](#) دمکراسی و اصلاح

[\(/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

[\(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا